

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 18CoCsp/20/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu: 6120420771
Dátum vydania rozhodnutia: 30. 01. 2024
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Daniela Babinová
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2024:6120420771.3

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Daniely Babinovej a členov senátu JUDr. Viery Kandrikovej a JUDr. Michala Boroňa v spore žalobcu: EOS KSI Slovensko, s.r.o., so sídlom Pajštúnska 5, 851 01 Bratislava - Petržalka, IČO: 35 724 803, právne zastúpený: Remedium Legal, s.r.o., so sídlom Pajštúnska 5, 851 01 Bratislava - Petržalka, IČO: 53 255 739, proti žalovanej: A. B., nar. XX.XX.XXXX, bytom C. XXX/XX, XXX XX C., zastúpenej Centrom správnej pomoci Košice, občianske združenie, so sídlom Tomášikova 147/3, 040 01 Košice, IČO: 51 847 124, o zaplatenie sumy 2.756,43 eura s príslušenstvom, o odvolaní žalobcu proti rozsudku Okresného súdu Poprad č.k. 21Csp/17/2021-228 zo dňa 27.02.2023, takto

rozhodol:

- I. P o t v r d z u j e rozsudok vo výrokoch II. a III.
- II. Stranám sporu náhradu trov odvolacieho konania n e p r i z n á v a.

odôvodnenie:

1. Okresný súd Poprad (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „súd“) napadnutým rozsudkom rozhodol nasledovne:

„I. Žalovaná je p o v i n n á zaplatiť žalobcovi úrok z omeškania vo výške 5 % ročne

- zo sumy 2.776,14 eur od 26.2.2019 do 26.2.2019
- zo sumy 2.550,67 eur od 27.2.2019 do 3.6.2019
- zo sumy 2.470,69 eur od 4.6.2019 do 20.8.2019
- zo sumy 2.330,69 eur od 21.8.2019 do 13.9.2019
- zo sumy 2.190,69 eur od 14.9.2019 do 15.10.2019
- zo sumy 2.050,69 eur od 16.10.2019 do 26.11.2019
- zo sumy 1.910,69 eur od 27.11.2019 do 4.2.2020
- zo sumy 1.770,69 eur od 5.2.2020 do 20.3.2020
- zo sumy 1.630,69 eur od 21.3.2020 do 7.5.2020
- zo sumy 1.490,69 eur od 8.5.2020 do 26.8.2020
- zo sumy 1.350,69 eur od 27.8.2020 do 13.10.2020
- zo sumy 1.210,69 eur od 14.10.2020 do zaplatenia

a to všetko v 250,- eur mesačných splátkach, splatných k 28.-mu dňu každého mesiaca, počnúc od nasledujúceho mesiaca po právoplatnosti tohto rozsudku až do úplného zaplatenia s tým, že omeškanie s plnením jednej splátky má za následok splatnosť celého plnenia.

II. Žalobu v prevyšujúcej časti z a m i e t a .

III. Žiadna zo strán n e m á p r á v o na náhradu trov konania.“

2. V odôvodnení svojho rozhodnutia súd prvej inštancie uviedol, že v konaní mal preukázané, že medzi právnym predchodcom žalobcu a žalovanou bola uzavretá Zmluva o úvere, v zmysle ktorej bol žalovanej poskytnutý úver v celkovej výške 5.000 eur. Uvedený úver mala žalovaná splácať v 60 mesačných splátkach po 134,04 eura. Žalovaná zaplatila do splatnosti úveru sumu 2.223,86 eura a po splatnosti sumu 1.565,45 eura. Keďže žalovaná neplatila úver riadne a včas, právny predchodca žalobcu pristúpil k zosplatneniu celého úveru ku dňu 25.2.2019 že právny vzťah medzi stranami konania je vzťah spotrebiteľský, kde na strane žalobcu vystupuje dodávateľ a na strane žalovaného spotrebiteľ. Tento vzťah je preto potrebné posúdiť podľa ustanovení Občianskeho zákonníka o spotrebiteľských zmluvách a podľa zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch, keďže zmluva bola uzatvorená dňa 02.02.2017.

V prvom rade súd prvej inštancie konštatoval, že dohodnutá úroková sadzba vo výške 17,90 % ročne je v rozpore s dobrými mravmi, a preto v tejto časti je zmluva o úvere v zmysle § 41 Občianskeho zákonníka neplatná. Poukázal pritom na údaje Národnej banky Slovenska bola priemerná úroková miera obchodných bánk pri spotrebiteľských úveroch poskytovaných domácnostiam v mesiaci február 2017 pri úveroch od 1 roku do 5 rokov na úrovni 7,47 % ročne - nové obchody. Dohodnutá výška úrokov 17,90 % ročne uvedená v Zmluve o úvere prekračuje priemernú úrokovú mieru obchodných bánk pri spotrebiteľských úveroch poskytovaných domácnostiam v mesiaci február 2017 viac ako dvojnásobne. Ďalej súd prvej inštancie konštatoval, že v zmysle pokynu odvolacieho súdu skúmal, či právny predchodca žalobcu postupoval pri skúmaní bonity žalovanej pred poskytnutím úveru s odbornou starostlivosťou v súlade s § 7 ods. 1 zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov (ďalej v texte ako „ZoSÚ“). Žalobca vo svojom vyjadrení k odporu žalovanej uviedol, že schopnosť žalovanej splácať úver bola zisťovaná dňa 02.02.2017 dopytom EOS, na Sociálnu poisťovňu a SRBI (Spoločný register bankových informácií). K vyjadreniu predložil aj listinné dôkazy - výsledky uvedených dopytov. Poukázal na ust. § 7 ods. 20 ZoSÚ, z ktorého vyplýva, že veriteľ je povinný okrem čistého príjmu spotrebiteľa, výšky splátky spotrebiteľského úveru, peňažných záväzkov znižujúcich príjem spotrebiteľa zohľadniť aj náklady na zabezpečenie základných životných potrieb spotrebiteľa a osôb, voči ktorým má spotrebiteľ vyživovaciu povinnosť. Kým pri zisťovaní prvých troch kritérií právny predchodca žalobcu nepochybil a vykonal potrebné šetrenia, čo predložil listinnými dôkazmi, tak skúmanie základných životných potrieb žalovanej nijakým spôsobom nepreukázal. Z obsahu samotnej Zmluvy o úvere ani z výsledkov šetrenia v dostupných registroch nevyplývajú žiadne ďalšie výsledky zisťovania životných nákladov žalovanej, napr. výdavky na bývanie, stravu a pod. Teda právny predchodca žalobcu si nemohol utvoriť reálny obraz o majetkovej situácii žalovanej potrebnej pre posúdenie jej schopnosti splácať dlh zo zmluvy. Na základe uvedeného preto konštatoval záver o nesplnení si povinnosti žalobcu, resp. jeho právneho predchodcu preukázať odbornú starostlivosť posúdenia schopnosti žalovanej splácať úver. Poukázal na to, že pre posúdenie splnenia povinnosti ustanovenej v § 7 ods. 1 ZoSÚ nie je smerodajné, aká bola reálna finančná, majetková, sociálna situácia spotrebiteľa, ale akým spôsobom dodávateľ (žalobca, resp. jeho právny predchodca) pristupoval k zisťovaniu a hodnoteniu bonity spotrebiteľa.

Na základe uvedených záverov súd prvej inštancie uzatvoril, že zmluvné úroky sú v rozpore s dobrými mravmi, a preto v tejto časti je Zmluva o úvere v zmysle § 41 OZ neplatná, a vzhľadom na porušenie povinnosti právneho predchodcu žalobcu skúmať schopnosť žalovanej splácať úver s odbornou starostlivosťou je úver bezúročný a bez poplatkov. Žalobca od žalovanej môže preto požadovať iba sumu poskytnutých peňažných prostriedkov bez úrokov a poplatkov. Z vykonaného dokazovania zistil, že právny predchodca žalobcu poskytol žalovanej peňažné prostriedky vo výške 5.000 eur, pričom žalovaná uhradila celkom sumu 3.789,31 eura. Žalobca má preto nárok len na istinu vo výške 1.210,69 eura tak, ako mu aj bola priznaná v napadnutom rozhodnutí súdu prvej inštancie zo dňa 21.6.2021. V prevyšujúcej časti súd prvej inštancie žalobu opätovne zamietol.

Súd prvej inštancie vzhľadom na návrh žalovanej a súhlas žalobcu s týmto návrhom povolil podľa § 217 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) žalovanej platiť dlžnú sumu v splátkach vo výške 250 eur mesačne s tým, že omeškanie s plnením jednej splátky má za následok splatnosť celého plnenia.

3. O nároku na náhradu trov konania súd prvej inštancie rozhodol podľa § 255 ods. 2 CSP tak, že vzhľadom na takmer rovnaký pomer úspechu a neúspechu žalobcu v tomto spore (úspech 56 %, neúspech 44 %) vyslovil, že žiadna zo strán nemá právo na náhradu trov konania.

4. Proti tomuto rozsudku v rozsahu výrokov II. a III. podal v zákonom stanovenej lehote odvolanie žalobca z dôvodov uvedených § 365 ods. 1 písm. b), f) a h) CSP. Žalobca považoval záver súdu ohľadom neplatnosti dojednaní úrokov z úveru za nepreskúmateľný, a zároveň nemožno považovať dojednanie výšky úrokovej sadzby v Zmluve za neplatné, ktoré by teoreticky mohlo spôsobiť čiastočnú neplatnosť Zmluvy v zmysle ust. § 41 Občianskeho zákonníka. Súd v napadnutom rozhodnutí len stručne konštatuje, že zmluvne dohodnutá úroková sadzba vo výške 17,90% ročne je v rozpore s dobrými mravmi, a preto je Zmluva v tejto časti podľa ust. § 41 Občianskeho zákonníka neplatná. Súd však vôbec neuviedol, akú úrokovú sadzbu by bolo možné považovať za primeranú v čase uzatvorenia Zmluvy o úvere. Žalobca upriamil pozornosť aj na to, že súd zrejme vychádzal z nesprávnych štatistických údajov Národnej banky Slovenska. Na účely posúdenia najvyššej prípustnej miery odplaty je potrebné použiť štatistické údaje NBS Banková úroková štatistika – úvery, časť Úrokové miery z nových úverov, ktoré je možné dohľadať aj na webovej stránke NBS. Žalobca zastáva názor, že súd nedostatočným spôsobom skúmal priemerné úrokové sadzby z nových úverov v štatistických údajov NBS Banková úroková štatistika – úvery dostupné aj na už uvedenej webovej stránke NBS: ku dňu uzatvorenia Zmluvy, t. j. ku dňu 02.02.2017. Podľa vyššie uvedenej štatistiky NBS bola v období 02/2017 priemerná úroková sadzba z úverov vo výške 10,55% ročne pre spotrebiteľské úvery podľa začiatkovej doby fixácie od 1 roka do 5 rokov. Výška úrokovej sadzby je podľa konštantnej judikatúry v rozpore s dobrými mravmi, ak prevýši priemer úrokov na trhu pri porovnateľnom úvere o viac ako 100%. V Zmluve bola dohodnutá úroková sadzba vo výške 17,90% p.a. Vzhľadom na uvedené dojednanú výšku úrokovej sadzby 17,90% nemôže byť vôbec považovaná za „v rozpore s dobrými mravmi“ ako to uviedol súd prvej inštancie, nakoľko by neprevyšovala priemer úrokov (10,55% ročne) o viac ako 100%.

Žalobca ďalej namietal nesprávne právne posúdenie veci súdom v otázke skúmania bonity podľa ust. § 7 ZoSÚ. Poukázal na to, že ak však veriteľ posudzoval bonitu (aspoň) jedným zo spôsobov uvedených v ust. § 7 ods. 1 ZoSÚ (v prejednávanej príhode dokonca oboma spôsobmi), potom nemohlo dôjsť k hrubému porušeniu povinností (resp. nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu povinností veriteľa posudzovať bonitu spotrebiteľa s odbornou starostlivosťou) podľa ust. § 7 ods. 1 ZoSÚ, nakoľko zákonodarcu v právnej norme uviedol slovo „alebo“. Ide o výrokovú spojku (disjunkciu), ktorá v právnej logike predstavuje vylučovací vzťah dvoch hypotéz. Uvedené splnenie povinnosti skúmať bonitu spôsobom nahliadnutia do príslušných databáz okrem iného vyplýva aj z predložených listinných dokumentov, napr. čl. 5 bodu 5.10 Zmluvy o úvere. Uvedené skutočnosti ohľadom skúmania bonity boli preukázané prostredníctvom predloženej konkrétnej dokumentácie a to zo spoločného úverového registra informácií, externého zdroja, či dát priamo cez žalobcu, ktoré už sú súčasťou súdneho spisu. Podľa odôvodnenia napadnutého rozhodnutia má žalobca za to, že súd nesprávne vyhodnotil predložené dôkazy, resp. na predložené dôkazy vôbec neprihliadol. V tomto konkrétnom prípade bol dopyt vykonaný v deň podpisu zmluvy a bonita bola vypočítaná správne, teda na základe výsledkov dopytu. Uviedol, že primárna návratnosť bola overená nasledovne: Deklarovaný pomer a príjem žiadateľky (t.j. žalovanej) banka overila z externého nezávislého zdroja a akceptovala príjem vo výške 360 eur (deklarovaný príjem 1100 € nebol potvrdený) V rámci posudzovania mala banka k dispozícii kompletne informácie o úverových záväzkoch klientky (výdavky) zo spoločného úverového registra informácií. Podľa dát z EOS KSI nemala žiadateľka v čase posudzovania žiadosti evidované žiadne spisy. Žiadateľka si uvádzala rodinný stav slobodná a žiadne vyživované deti. Finančná analýza, platná v tom čase, bola vyhovujúca pre poskytnutie úveru vo výške 5.000 eur na 5 rokov s mesačnou splátkou 128,04 eura + poistenie 6 eur. Za daných okolností žalobca riadne posúdil bonitu žalovanej a jej reálnu schopnosť uhradiť svoje záväzky, pričom po celý čas postupoval s odbornou starostlivosťou v zmysle ustanovení § 7 a 16 ZoSÚ. Zistený príjem žalovanej bol podľa interného bankového systému dostačujúci na poskytnutie úveru vzhľadom na výšku splátky úveru, vrátane dostatočnej rezervy peňažných prostriedkov aj na ďalšie životné náklady.

Na základe uvedeného žalobca navrhol, aby odvolací súd rozsudok v napadnutom rozsahu preskúmal a v zmysle ustanovenia § 388 CSP v spojitosti s ust. § 390 CSP ho zmenil tak, že vyhovie žalobe žalobcu o zaplatenie istiny 1.545,74 eura s prísli a zároveň priznal žalobcovi nárok a náhradu trov konania prvoinštančného aj odvolacieho konania v rozsahu 100%.

5. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) príslušný na rozhodnutie o odvolaní (§ 34 CSP) preskúmal rozsudok v napadnutej časti, ako aj konanie mu predchádzajúce podľa zásad upravených v ust. § 379 a nasl. CSP bez nariadenia pojednávania a dospel k záveru, že odvolanie žalobcu nie je dôvodné.

6. V prejednávanej veci súd prvej inštancie už prv rozhodol rozsudkom č. k. 21Csp/17/2021-100 zo dňa 21.6.2021, ktorým žalovanú zaviazal zaplatiť žalobcovi sumu 1.210,69 eura s 5 % ročným úrokom z omeškania zo sumy 2.776,14 eura od 26.2.2019 do 26.2.2019, zo sumy 2.550,67 eura od 27.2.2019 do 3.6.2019, zo sumy 2.470,69 eura od 4.6.2019 do 20.8.2019, zo sumy 2.330,69 eura od 21.8.2019 do 13.9.2019, zo sumy 2.190,69 eur od 14.9.2019 do 15.10.2019, zo sumy 2.050,69 eura od 16.10.2019 do 26.11.2019, zo sumy 1.910,69 eura od 27.11.2019 do 4.2.2020, zo sumy 1.770,69 eura od 5.2.2020 do 20.3.2020, zo sumy 1.630,69 eura od 21.3.2020 do 7.5.2020, zo sumy 1.490,69 eura od 8.5.2020 do 26.8.2020, zo sumy 1.350,69 eura od 27.8.2020 do 13.10.2020, zo sumy 1.210,69 eura od 14.10.2020 do zaplatenia, a to všetko v 100 eur mesačných splátkach, splatných k 28.-mu dňu každého mesiaca, počnúc od nasledujúceho mesiaca po právoplatnosti tohto rozsudku až do úplného zaplatenia s tým, že omeškanie s plnením jednej splátky má za následok splatnosť celého plnenia, v prevyšujúcej časti žalobu zamietol a stranám nepriznal nárok na náhradu trov konania. O odvolaní žalobcu voči tomuto rozsudku rozhodol tunajší odvolací súd uznesením č. k. 18CoCsp/51/2021 - 168 zo dňa 31.05.2022, ktorým zrušil rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku I. v rozsahu povolenia splátok, a v II. a III. výroku a v rozsahu zrušenia vrátil vec na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Odvolací súd v odôvodnení svojho uznesenia uložil pokyn súdu prvej inštancie, že je potrebné skúmať, či žalobca pri posúdení schopnosti žalovanej splácať úver konal s odbornou starostlivosťou podľa § 7 ods. 1 ZoSÚ, ako aj že je potrebné preskúmať úroky s ohľadom na ustanovenie § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

7. Odvolací súd v odvolacom konaní posúdil relevantnosť konkrétnych odvolacích dôvodov v kontexte s namietaným porušením práva na spravodlivý proces, nesprávnymi skutkovými zisteniami a nesprávnym právnym posúdením, to, či súd prvej inštancie na zistený skutkový stav správne, v úplnosti, aplikoval príslušné právne predpisy, či riadne svoje rozhodnutie odôvodnil, to všetko s prihliadnutím na to, že v odôvodnení rozhodnutia nemusí byť daná odpoveď na každú námietku alebo argument v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú rozhodujúci význam pre rozhodnutie o odvolaní (Ústavný súd Slovenskej republiky II. ÚS 78/05).

8. Podľa názoru odvolacieho súdu, súd prvej inštancie pri posudzovaní splnenia povinnosti podľa § 7 ods. 1 ZoSÚ žalobcom zodpovedal všetky otázky, ktoré považoval pre rozhodnutie za podstatné, v dostatočnom rozsahu zistil skutkový stav a zo zistených skutočností vyvodil správny záver. Ani v priebehu odvolacieho konania sa na skutkových a právnych zisteniach súdu prvej inštancie nič nezmenilo, odvolací súd si osvojil náležité odôvodnenie rozhodnutia súdu prvej inštancie, na ktoré odkazuje.

9. Súd prvej inštancie vysvetlil, z akých dôvodov dospel k záveru, že právny predchodca žalobcu ako veriteľ nepostupoval dôsledne podľa § 7 ods. 1 ZoSÚ, odôvodnenie jeho rozhodnutia zodpovedá kritériám odôvodnenia, ktoré sú upravené v § 220 ods. 2 CSP. Nie je možné konštatovať, že by rozhodovacím procesom došlo k odňatiu možnosti žalovaného konať pred súdom a k porušeniu práva na spravodlivý súdny proces. Za odňatie možnosti konať pred súdom a za porušenie práva na spravodlivý súdny proces nie je možné považovať to, ak súd prvej inštancie neodôvodní svoje rozhodnutie podľa predstáv odvolateľa.

10. Bonita vyjadruje hodnotu a dôveryhodnosť ekonomického subjektu (napr. firmy, jednotlivca, ale i obce alebo štátu) na finančnom trhu. Súvisí s hospodárením daného subjektu a vyjadruje tak jeho solventnosť, kredibilitu, schopnosť zhodnotiť vkladný kapitál resp. naplniť svoje záväzky. V širšom pohľade súvisí i s dobrou povestou. Napriek tomu, že často býva stotožňovaná s ratingom, ktorý predstavuje schopnosť splácať svoje dlhy, má bonita širší rozsah a rating je len jednou z jej zložiek.

Bonita subjektu je najčastejšie posudzovaná bankami pred poskytnutím úveru, alebo inými subjektmi pred majetkovým vstupom do firmy, investovaním, alebo nadviazaním obchodného partnerstva. Všeobecne má hodnotenie bonity významný vplyv vo veriteľsko-dlžníckych vzťahoch. Ak banka vyhodnotí klienta ako úveruschopného, vyjadruje tak svoju dôveru v jeho schopnosť plniť svoje záväzky. Čím je bonita firmy lepšia, tým vyzerá pre prípadných veriteľov menej rizikovo, a tým lacnejšie zdroje financovania môže byť schopná získať.

Hodnotenie bonity určitého bankového klienta je výsledkom úverovej analýzy, ktorá je súčasťou úverového procesu. Po fáze žiadosti o úver nasleduje fáza skúšky úverovej spôsobilosti žiadateľa (analýza úverovej schopnosti), v rámci ktorej sa analyzujú tri hlavné oblasti: právne pomery žiadateľa, osobná dôveryhodnosť žiadateľa a jeho hospodárska a finančná situácia.

U individuálnych žiadateľoch banka posudzuje osobné údaje ako vek, pohlavie, vzdelanie, profesiu, rodinný stav a tiež trvalé príjmy a pravidelné výdaje žiadateľa, či celej domácnosti.

Banka skúma tiež žiadateľovu úverovú históriu a platobnú morálku. Jedným zo zdrojov (nie jediným) týchto informácií je Spoločný register bankových informácií (SRBI), ktorý zhromažďuje informácie o úveroch a dlžníkoch z podnikateľskej sféry od všetkých slovenských bánk a pobočiek zahraničných bánk pôsobiacich na Slovensku.

V minulosti prebiehalo hodnotenie bonity dlžníka prevažne subjektívnym posúdením. V prvej polovici 19. storočia plnili funkciu bánk súkromní zmenárnici a tí individuálne posudzovali úverovú bonitu súkromníkov a štátov a podľa toho im požičiavali peniaze za rôzne vysoký úrok. S nástupom nepriameho financovania a hlavne pre potreby inštitucionálnych veriteľov bolo potrebné hodnotenie viac zobjektívniť a zjednotiť jeho postupy. Začali sa čiastočne využívať rôzne matematicko-štatistické modely ([https://sk.wikipedia.org/wiki/Bonita_\(financie\)](https://sk.wikipedia.org/wiki/Bonita_(financie))).

Oklikou se tak v rámci týchto úvah dostáva znovu do popredia myšlienka formulovaná nálezom sp. zn. I. ÚS 199/11; totiž proč by měla státní moc poskytovat ochranu právům v podobě vykonávacího řízení subjektu, který nejenže neproověřil finanční možnosti toho, komu půjčil své peníze, ale také toho, kdo úvěr neposkytl s odůvodněnou důvěrou v to, že bude řádně splacen, nýbrž spíše s cílem dosažení (většího) zisku realizací mnohdy násobného zajištění původního dluhu, k němuž žadatel úvěrů - dlužník, ať už z nevědomosti, z bezvýhodnosti aktuální životní situace nebo i z vlastní nezodpovědnosti a lhostejnosti přistoupil. Ústavný soud České republiky III. ÚS 4129/18

Povinnost soudu zkoumat, zda úvěrující proověřil úvěruschopnost budoucího dlužníka (sp.zn. III. ÚS 4129/18 ze dne 26. února 2019). Nezkoumá-li obecný soud, zda úvěrující při poskytnutí spotřebitelského úvěru proověřil schopnost úvěrovaného plánovaný úvěr splatit, zasáhne tím do základního práva spotřebitele na soudní ochranu zaručeného v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Je nevyhnutné dať do pozornosti, že vo veci C-303/20 Súdny dvor (šiesta komora) rozhodol takto:

Článok 23 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS sa má vykladať v tom zmysle, že preskúmanie účinnej, primeranej a odrádzajúcej povahy sankcií ustanovených v tomto článku za porušenie najmä povinnosti posúdiť úverovú bonitu spotrebiteľa uloženej v článku 8 tejto smernice sa musí vykonať tak, že sa v súlade s článkom 288 tretím odsekom ZFEÚ zohľadní nielen ustanovenie vnútroštátneho práva, ktoré bolo prijaté osobitne na účely prebratia uvedenej smernice, ale takisto všetky iné ustanovenia tohto práva, pričom sa musia vykladať v čo najväčšej možnej miere s ohľadom na znenie a ciele tejto smernice tak, aby uvedené sankcie splnili požiadavky stanovené v článku 23 tejto smernice. Vo veci C-679/18 Súdny dvor (druhá komora) rozhodol takto: Články 8 a 23 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS sa majú vykladať v tom zmysle, že vnútroštátnemu súdu ukladajú povinnosť preskúmať ex offo existenciu porušenia povinnosti stanovenej v článku 8 tejto smernice, podľa ktorej veriteľ musí pred uzavretím zmluvy posúdiť úverovú bonitu spotrebiteľa, a vyvodiť dôsledky, ktoré z porušenia tejto povinnosti vyplývajú vo vnútroštátnom práve, pod podmienkou, že sankcie spĺňajú požiadavky podľa uvedeného článku 23. Články 8 a 23 smernice 2008/48 sa majú ďalej vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave, podľa ktorej sa sankcia za porušenie povinnosti veriteľa posúdiť pred uzavretím zmluvy úverovú bonitu spotrebiteľa, ktorá spočíva v neplatnosti zmluvy o úvere spojenej s povinnosťou spotrebiteľa vrátiť veriteľovi poskytnutú sumu istiny v dobe primeranej jeho možnostiam, uplatní len pod podmienkou, že daný spotrebiteľ túto neplatnosť namietne, a to v trojročnej premlčacej dobe.

11. V zmysle bodu 26. preambuly smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS členské štáty by mali prijať vhodné opatrenia na podporu zodpovedných postupov počas všetkých fáz úverového vzťahu, berúc do úvahy osobitný charakter svojho trhu s úvermi. Tieto opatrenia môžu napríklad zahŕňať poskytovanie informácií a vzdelávanie spotrebiteľov vrátane upozornení o rizikách spojených s neplnením zmluvných ustanovení týkajúcich sa splátok a s nadmernou zadlženosťou. Najmä na rozvíjajúcom sa trhu s úvermi je dôležité, aby veritelia neposkytovali úvery nezodpovedne alebo bez predchádzajúceho posúdenia úverovej bonity a aby členské štáty vykonávali potrebný dohľad na vyvarovanie sa takémuto správaniu a aby stanovili potrebné opatrenia na sankcionovanie veriteľov v takýchto prípadoch. Bez toho, aby boli dotknuté ustanovenia o kreditnom riziku uvedené v smernici Európskeho parlamentu a Rady 2006/48/ES zo 14. júna 2006 o začatí a vykonávaní činností úverových inštitúcií (1), veritelia by mali byť zodpovední za individuálne kontroly úverovej bonity spotrebiteľa. Na tento účel by mali mať možnosť využiť informácie, ktoré im poskytol spotrebiteľ nielen počas prípravy príslušnej zmluvy o úvere, ale aj počas dlhodobého

obchodného vzťahu. Orgány členských štátov by tiež mohli veriteľom poskytnúť vhodné pokyny a usmernenia. Aj spotrebiteľia by mali konať obozretne a dodržiavať svoje zmluvné povinnosti.

12. Odborná starostlivosť predpokladá overenie údajov, ktoré dlžník veriteľovi uviedol, resp. objektívne podložil minimálne potvrdením zamestnávateľa dlžníka. Nepochybne kľúčová je i povinnosť veriteľa využívať verejne dostupné informácie, akými sú napr. štátom publikované údaje o životnom a existenčnom minime podľa zákona č. 110/2006, a tieto porovnávať so známymi alebo od spotrebiteľa zistenými (nie iba tvrdenými) informáciami o jeho príjmoch a výdavkoch (rozsudok Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 33 Cdo 2178/2018).

13. Zákon o spotrebiteľských úveroch kladie veriteľovi povinnosť postupovať s odbornou starostlivosťou, ide teda o povinnosť posúdiť schopnosť spotrebiteľa splácať spotrebiteľský úver s ohľadom na dobu, na ktorú sa poskytuje spotrebiteľský úver, výšku spotrebiteľského úveru, príjem spotrebiteľa a prípadne aj účel spotrebiteľského úveru. Veriteľ musí pritom posudzovať celkovú sociálno-ekonomickú situáciu spotrebiteľa, teda nielen jeho príjmy, ale aj výdavky. Schopnosť spotrebiteľa splácať spotrebiteľský úver tak treba chápať ako situáciu, keď v závislosti od frekvencie splácania zostane spotrebiteľovi v jeho osobnom/domácom rozpočte dostatok finančných prostriedkov, aby mohol bez akýchkoľvek problémov a obmedzení splácať splátku v predpokladanej výške. Preto dodávateľ musí okrem iného analyzovať spotrebiteľov osobný/ domáci rozpočet, a to ako stranu príjmov, ako aj stranu výdavkov, a to vždy vo vzťahu ku konkrétnemu žiadateľovi o úver (t.j. konkrétne príjmy zo zamestnaneckej alebo inej činnosti, konkrétne náklady na bývanie, dopravu, domácnosť alebo nezaopatrené deti). Analýza iba niektorej zo strán rozpočtu sama o sebe k posúdeniu úverovej schopnosti nepostačuje. Pre účely posúdenia splnenia povinnosti uloženej dodávateľovi posúdiť schopnosti spotrebiteľa splácať úver nie je smerodajné, aká bola reálna finančná, majetková, sociálna situácia spotrebiteľa, ale akým spôsobom dodávateľ pristupoval k zisťovaniu a hodnoteniu bonity klienta.

14. Vzhľadom na vyššie uvedené nároky, ktoré na dodávateľa kladie únijské právo a s poukazom na ust. § 7 ods. 1 ZoSÚ je plne opodstatnené vyžadovať v súdnom konaní preukázanie skúmania bonity klienta žalobcom. Pokiaľ si žalobca uplatňuje právo na plnenie zo zmluvy o spotrebiteľskom úvere, je nutné vyhodnotiť, či pri uzatvorení zmluvy boli splnené všetky povinnosti a podmienky, ktoré na tieto zmluvné vzťahy kladie právna úprava zameraná na ochranu spotrebiteľa, t.j. § 52 a nasl. OZ, ZoSÚ a ďalšie. Bolo na žalobcovi, aby tento preukázal, že bonitu žalovanej právny predchodca žalobcu náležite skúmal, že si splnil povinnosť vyplývajúcu mu z ust. § 7 ods. 1 ZoSÚ.

15. Z obsahu spisu vyplýva, že žalobca po vrátení veci súdu prvej inštancie na doplnenie dokazovania predložil písomnú dokumentáciu k preverovaniu schopnosti spotrebiteľa splácať spotrebiteľský úver v zmysle § 7 ods. 1 ZoSÚ, ktorá zahrňovala dopyt do Sociálnej poisťovne (č.l. 209-210 spisu) a dopyt do úverového registra (č.l. 211-212 spisu). Žiadne iné dôkazy o skúmaní bonity žalovanej žalobca nepreložil. Z predložených dôkazov žalobcu je zrejmé, že právny predchodca žalobcu si príjem žalovanej overil dopytom na Sociálnu poisťovňu, podľa ktorého je priemerný vymeriavací základ žalovanej za posledné 3 mesiace aspoň 400 eur. Avšak povinnosťou veriteľa bolo nielen zisťovať nielen príjem, ale aj výdavky žalovanej a v tomto smere uniesť dôkazné bremeno. Pokiaľ ide o údaje z úverového registra žalovaná v čase poskytnutia úveru (mimo dvoch zamietnutých žiadostí o splátkový úver) nemala žiadne výdavky v súvislosti s poskytnutými úvermi.

16. Pri skúmaní výdavkov však musí veriteľ vykonať audit domáceho rozpočtu dlžníka, aby splnil povinnosť odbornej starostlivosti. Odvolací súd sa stotožnil so záverom súdu prvej inštancie, že z dôkazov predložených žalobcom nevyplýva, že by právny predchodca žalobcu zisťoval výdavky žalovanej na zabezpečenie základných životných potrieb. Žalobca síce v odvolaní poukázal na spôsob akým bola overená primárna návratnosť, ale v rámci nej uviedol len zisťovanie úverových výdavkov a poukázal na to, že žalovaná uviedla svoj rodinný stav slobodná a žiadne vyživované deti. Bez toho, aby právny predchodca žalobcu skúmal aj iné spomínané aspekty, napr. celkové mesačné výdavky žalovanej na živobytie (SIPO, strava, doprava do práce, lieky, telekomunikačné služby a pod.), nemohol si tak utvoriť reálny obraz o majetkovej situácii žalovanej, potrebnej pre posúdenie jej schopnosti splácať dlh zo zmluvy. Nemožno teda konštatovať, že zo strany právneho predchodcu žalobcu sa jednalo o konanie s odbornou starostlivosťou.

17. Na základe takto zisteného stavu je zrejmé, že žalobca nepreukázal, že pri overovaní bonity žalovaného jeho právny predchodca nemal k dispozícii dostatočné údaje o jeho výdavkoch žalovanej, čo vedie k záveru, že pri posudzovaní jej žiadosti o úver nemal k dispozícii všetky relevantné údaje. Dôsledkom podcenenia bonity je neposkytnutie ochrany veriteľovi, ktorý s hrubou nedbanlivosťou poruší povinnosť s odbornou starostlivosťou posudzovať bonitu spotrebiteľa

18. Ustanovenie § 11 ods. 2 ZoSÚ odvolací súd v súlade s požiadavkou odbornej spôsobilosti veriteľa vykladá tak, že bonita dlžníka musí byť skúmaná cez zisťovanie jeho príjmov a výdavkov ako aj jeho lustráciou cez príslušné databázy. Odvolací súd zastáva názor, že pre hrubé porušenie povinnosti podľa § 7 ods. 1 ZoSÚ postačuje aj neúplne zisťovanie jedného z kritérií podľa § 11 ods. 2 tretia veta ZoSÚ.

19. Za tohto stavu je nutné konštatovať, že v konaní žalobca nepreukázal splnenie si povinnosti uloženej mu ust. § 7 ods. 1 ZoSÚ. Pre účely posúdenia splnenia povinnosti uloženej dodávateľovi v ust. 7 ods. 1 ZoSÚ nie je smerodajné, aká bola reálna finančná, majetková, sociálna situácia spotrebiteľa, ale akým spôsobom veriteľ pristupoval k zisťovaniu a hodnoteniu bonity klienta (žalovanej). Dôsledkom podcenenia bonity je neposkytnutie ochrany veriteľovi, ktorý s hrubou nedbanlivosťou poruší povinnosť s odbornou starostlivosťou posudzovať bonitu spotrebiteľa. Za daného stavu aj odvolací súd konštatuje, že záver súdu prvej inštancie o bezúročnosti a bezpoplatkovosti úveru je správny.

20. Vzhľadom na uvedené právne posúdenie, ktorého dôsledkom bol právny záver o bezúročnosti poskytnutého spotrebiteľského úveru, sa odvolací súd už nezaoberal odvolacími námietkami žalobcu týkajúcimi sa záveru súdu prvej inštancie o rozpore dohodnutej úrokovej sadzby s dobrými mravmi podľa § 3 ods. 1 v spojení s § 41 Občianskeho zákonníka.

21. Napriek záveru súdu prvej inštancie o bezúročnosti a bezpoplatkovosti poskytnutého úveru bola výška istiny (5.000 eur) vyššia ako úhrady žalovanej v prospech úveru (3.789,31 eura), a žalobcovi tak vznikol nárok na zvyšnú časť nesplatennej istiny 1.210,69 eura, ktorý priznal súd prvej inštancie už predchádzajúcim rozsudkom č.k. 21Csp/17/2021-100 zo dňa 21.06.2021. Vo zvyšnej časti správne súd prvej inštancie zamietol požadované úroky a poplatky.

22. Vychádzajúc z dôvodov, ktoré uviedol, odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku II. a vo súvisiacom výroku III., ako vecne správny, postupom podľa § 387 ods. 1 a 2 CSP potvrdil.

23. O trovách odvolacieho konania rozhodol odvolací súd v zmysle ust. § 396 ods. 1 v spojení s ust. § 255 ods. 1 CSP. Aplikujúc zásadu úspechu pri rozhodovaní o trovách konania, nárok na náhradu trov odvolacieho konania patrí úspešnej žalovanej. Z obsahu súdneho spisu však vyplýva, že žalovanej v priebehu odvolacieho konania žiadne preukázateľné trovy nevznikli, preto jej ich náhrada nebola priznaná (čl. 4 ods. 2 v spojení s čl. 17 CSP). Procesne neúspešný žalobca nárok na náhradu trov odvolacieho konania nemá, preto odvolací súd rozhodol tak, že stranám sporu náhradu trov odvolacieho konania nepriznal.

24. Rozhodnutie bolo prijaté senátom odvolacieho súdu v pomere hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustné odvolanie.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolateľ má právo zvoliť si advokáta a možnosť obrátiť sa na Centrum právnej pomoci (§ 160 ods. 2 CSP).

Podanie vo veci samej urobené v elektronickej podobe bez autorizácie podľa osobitného predpisu treba dodatočne doručiť v listinnej podobe alebo v elektronickej podobe autorizované podľa osobitného predpisu; ak sa dodatočne nedoručí súdu do desiatich dní, na podanie sa neprihliada. Súd na dodatočné doručenie podania nevyzýva (§ 125 ods. 2 CSP).

Dovolať musí byť s výnimkou prípadov podľa § 429 ods.2 v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP). V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).